

Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse

Den 18. marts 2014

GRUND- OG NÆRHEDSNOTAT om forslag til Rådets direktiv om ændring af Rådets direktiv 2009/71/Euratom om EF-rammebestemmelser for nukleare anlægs nukleare sikkerhed, KOM (2013) 715 endelig og KOM (2013) 343 endelig

1. Resumé

Kommissionen har fremlagt forslag til ændring af Rådets direktiv 2009/71/Euratom om EF-rammebestemmelser om nuklear sikkerhed. De foreslåede ændringer tager sigte på at styrke de reguleringsmæssige rammer for nuklear sikkerhed i EU på baggrund af erfaringerne fra Fukushima-ulykken i Japan i 2011 og de efterfølgende gennemførte stresstest af de europæiske kernekraftværker. Regeringen støtter forslaget, som skønnes at have en positiv påvirkning på den nukleare sikkerhed i Europa og som ikke forventes at have væsentlige lovmæssige, statsfinansielle, samfundsøkonomiske eller administrative konsekvenser, eftersom Danmark er et af de lande, som ikke har større nukleare anlæg (kernekraftværker).

2. Baggrund

Kommissionen har ved KOM(2013) 715 endelig af 17. oktober 2013 fremsendt forslag til Rådets direktiv om ændring af Rådets direktiv 2009/71/Euratom om EF-rammebestemmelser for nukleare anlægs nukleare sikkerhed. Forslaget er fremsat med hjemmel i Euratom-traktaten, særlig artikel 31 og 32, og kan vedtages af Rådet med kvalificeret flertal efter høring af Europa-Parlamentet.

Før udtalelsen fra Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg forelå, har Kommissionen ved KOM (2013) 343 endelig af 13. juni 2013 fremsendt et foreløbigt forslag til dette direktiv.

3. Formål og indhold

På baggrund af Fukushima-ulykken og efter mandat fra Det Europæiske Råds møde den 24.-25. marts 2011 iværksatte Kommissionen sammen med European Nuclear Safety Regulators Group (ENSREG) omfattende risiko- og sikkerhedsvurderinger af kernekraftværker ("stress-tests") i hele EU. Efter mandatet fra Det Europæiske Råd skulle Kommissionen tillige gennemgå de eksisterende retlige og reguleringsmæssige rammer for sikkerheden ved nukleare anlæg og foreslå de forbedringer, der måtte være nødvendige.

I Europa har stresstestene bekræftet, at der til stadighed er forskelle på, hvordan medlemsstaterne sikrer en samlet og gennemskuelig identifikation og håndtering af vigtige sikkerhedsspørgsmål. Endvidere har stresstestene tydeligt vist fordelene ved samarbejds- og samordningsmekanismer mellem alle parter, der har ansvar for nuklear sikkerhed, som f.eks. peerevalueringer.

Kommissionen finder det derfor passende at ændre, styrke og supplere direktivet om nuklear sikkerhed ved at kombinere tekniske forbedringer med bredere sikkerhedsspørgsmål som forvaltning, gennemsigtighed samt nødberedskabs- og indsatsforanstaltninger på de enkelte anlæg.

De foreslåede ændringer tager sigte på at styrke de reguleringsmæssige rammer for nuklear sikkerhed i EU, navnlig ved at:

- styrke de nationale tilsynsmyndigheders rolle og faktiske uafhængighed
- øge gennemsigtigheden om nukleare sikkerhedsspørgsmål
- styrke eksisterende principper og indføre nye generelle mål for og krav til nuklear sikkerhed gennem behandling af særlige tekniske spørgsmål i hele nukleare anlægs, især kernekraftværkers, livscyklus
- styrke overvågning og erfaringsudveksling ved at oprette et europæisk peer-evalueringsystem
- oprette en mekanisme til udvikling af harmoniserede EU-retningslinjer for nuklear sikkerhed.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal i henhold til Euratom-traktatens artikel 31 høres. Parlamentets udtalelse foreligger endnu ikke.

5. Nærhedsprincippet

Kommissionen fremhæver, at formålet med forslaget er en yderligere styrkelse af de kompetente tilsynsmyndigheders rolle og uafhængighed. Forslaget skal således bidrage til at sikre tilsynsmyndighederne alle nødvendige beføjelser og garantier for uafhængighed med henblik på, at de kan overvåge og sørge for en sikker drift af nukleare anlæg i EU. Et tæt samarbejde og informationsudveksling mellem tilsynsmyndighederne bør efter Kommissionens opfattelse fremmes i betragtning af de potentielle grænseoverskridende konsekvenser af en kernekraftulykke.

Kommissionen henviser samtidig til, at en EU-tilgang til gennemsigtighedsspørgsmål er væsentlig af hensyn til de omfattende følger af en eventuel kernekraftulykke og navnlig offentlighedens behov for information i et sådant tilfælde. En EU-tilgang kan sikre, at offentligheden – uanset statsgrænser – bliver konkret informeret om alle relevante spørgsmål om nuklear sikkerhed.

Kommissionen bemærker, at de risiko- og sikkerhedsvurderinger af kernekraftværker (stress-tests), som blev gennemført i EU efter ulykken på kernekraftværket i Fukushima i Japan i 2011, har bekræftet, at der til stadighed ikke blot er forskelle på, hvordan medlemsstaterne sikrer en samlet og gennemskuelig identifikation og håndtering af vigtige sikkerhedsspørgsmål, men at der også forstærket er huller. Derfor styrkes direktivet om nuklear sikkerhed med en række fælles mål, der tager sigte på at harmonisere EU's tilgang til nuklear sikkerhed.

Det er regeringens vurdering, at forslaget er i overensstemmelse med nærhedsprincippet.

6. Gældende dansk ret

Den gældende danske nukleare lovgivning omfatter følgende love:

- Lov nr. 170 af 16. maj 1962 om nukleare anlæg (atomanlægsloven).
- Lov nr. 244 af 12. maj 1976 om sikkerhedsmæssige og miljømæssige forhold ved atomanlæg m.v. (atomanlægssikkerhedsloven). Loven er kun delvis sat i kraft.
- Lov nr. 94 af 31. marts 1953 om brug m.v. af radioaktive stoffer.
- Lov nr. 322 af 19. juni 1974 om erstatning for atomskader (nukleare skader).

7. Konsekvenser

Lovmæssige, statsfinansielle og samfundsøkonomiske konsekvenser

Forslaget har ingen væsentlige lovmæssige, statsfinansielle, samfundsøkonomiske eller administrative konsekvenser.

Beskyttelsesniveauet

Forslaget skønnes at have en positiv påvirkning på den nukleare sikkerhed i Europa og dermed også på beskyttelsesniveauet i både Danmark og i EU som helhed, da de reguleringsmæssige rammer for nuklear sikkerhed i EU vil blive styrket.

8. Høring

Forslaget har været sendt i høring i Specialudvalget for Euratom-spørgsmål.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Det forventes, at forslaget vil nyde bred opbakning blandt medlemslandene. For så vidt angår bestemmelserne om peer-review og åbenhed/offentlighed må det dog forventes, at i en række lande, herunder særligt de medlemslande som ikke har nukleare anlæg (særligt kernekraftværker) og ikke har planer om at etablere sådanne, vil være rede til at stille mere vidtgående krav end andre lande

10. Regeringens foreløbige generelle holdning

Danmark er blandt de lande, som ikke har større nukleare anlæg (særligt kernekraftværker). Regeringen finder, at direktivets bestemmelser om myndigheders uafhængighed og kompetencer, bestemmelserne om peerevaluering og temaer, som skal gøres til genstand for granskning og diskussion, samt bestemmelserne om åbenhed og offentlighed, i videst mulige omfang skal understøtte fortsat udvikling af sikkerhed vedrørende nukleare anlæg.

Det er regeringens holdning at respektere, at det er et nationalt anliggende for alle medlemsstater at beslutte energimix og herved, om anvendelse af kernekraft skal indgå i den nationale energiforsyning. Anvendelse af kernekraft kan imidlertid påvirke befolkningerne i alle medlemsstater, og regeringen finder, at sikkerheden vedrørende anvendelse af kernekraft skal udvikles løbende, og at befolkninger i alle medlemsstater bør kunne øve indflydelse på forhold af betydning for sikkerheden vedrørende anvendelse af kernekraft.

11. Tidligere forelæggelser for Folketingets Europaudvalg

Forslaget har ikke tidligere været forelagt Folketingets Europaudvalg.